

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

27 май 2014 година *

„Преюдициално запитване — Спешно преюдициално производство — Полицейско и съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Харта на основните права на Европейския съюз — Членове 50 и 52 — Принципът *ne bis in idem* — Конвенция за прилагане на Споразумението от Шенген — Член 54 — Понятие за „изпълнена“ санкция и за санкция „в процес на изпълнение“

По дело C-129/14 PPU

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Oberlandesgericht Nürnberg (Германия) с акт от 19 март 2014 г., постъпил в Съда на 20 март 2014 г., във връзка с наказателно производство срещу

Zoran Spasic,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: V. Skouris, председател, K. Lenaerts, заместник-председател, R. Silva de Lapuerta, M. Ilesič, L. Bay Larsen, M. Safjan, C.G. Fernlund, председатели на състави, A. Ó Caoimh, C. Toader (докладчик), D. Šváby, E. Jarašiūnas, S. Rodin и F. Biltgen, съдии,

генерален адвокат: N. Jääskinen,

секретар: I. Illésy, администратор,

предвид искането на запитващата юрисдикция от 19 март 2014 г., постъпило в Съда на 20 март 2014 г., преюдициалното запитване да бъде разгледано по реда на спешното производство по член 107 от Процедурния правилник на Съда,

предвид решението на трети състав на Съда от 31 март 2014 г. да уважи това искане,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 28 април 2014 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за Z. Spasic, от A. Schwarzer, Rechtsanwalt,
- за германското правителство, от T. Henze и J. Kemper, в качеството на представители,
- за френското правителство, от D. Colas и F.-X. Bréchet, в качеството на представители,

* Език на производството: немски.

- за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от L. Ventrella, avvocato dello Stato,
  - за Съвета на Европейския съюз, от P. Plaza и Z. Kurčová, в качеството на представители,
  - за Европейската комисия, от W. Bogensberger и R. Troosters, в качеството на представители,
- след изслушване на генералния адвокат,
постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 54 от Конвенцията за прилагане на споразумението от Шенген от 14 юни 1985 година между правителствата на държавите от Икономическия съюз Бенелюкс, Федерална република Германия и Френската република за постепенното премахване на контрола по техните общи граници, подписана в Шенген на 19 юни 1990 г. и влязла в сила на 26 март 1995 г. (ОВ L 239, 2000 г., стр. 19; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 183, наричана по-нататък „КПСШ“), който урежда прилагането на принципа *ne bis in idem*, както и до съвместимостта на тази разпоредба с член 50 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).
- 2 Запитването е отправено в рамките на наказателно производство, водено в Германия срещу г-н Spasic по обвинение в измама във връзка с деяния, които е извършил в Италия.

Правна уредба

Правото на Съюза

Хартата

- 3 Член 50 от Хартата е озаглавен „Право на всеки да не бъде съден или наказван два пъти за едно и също престъпление“ и е част от озаглавения „Правосъдие“ дял VI от нея. Този член гласи:

„Никой не може да бъде подложен на наказателно преследване или наказван за престъпление, за което вече е бил оправдан или осъден на територията на Съюза с окончателно съдебно решение в съответствие със закона“.
- 4 Съгласно член 6, параграф 1, трета алинея ДЕС правата, свободите и принципите, съдържащи се в Хартата, се тълкуват съгласно общите разпоредби на дял VII на Хартата, уреждащи нейното тълкуване и прилагане, и като надлежно се вземат предвид разясненията за Хартата, които посочват източниците на тези разпоредби.
- 5 Член 52 от Хартата, който е озаглавен „Обхват [на гарантираните] права“ и е част от дял VII, „Общи разпоредби“, гласи:

„1. Всяко ограничаване на упражняването на правата и свободите, признати от настоящата Харта, трябва да бъде предвидено в закон и да зачита основното съдържание на същите права и свободи. При спазване на принципа на пропорционалност ограничения могат да бъдат налагани, само ако са необходими и ако действително отговарят на признати от Съюза цели от общ интерес или на необходимостта да се защитят правата и свободите на други хора.“

[...]

3. Доколкото настоящата Харта съдържа права, съответстващи на права, гарантирани от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, техният смисъл и обхват са същите като дадените им в посочената Конвенция. Тази разпоредба не пречи правото на Съюза да предоставя по-широка защита.

[...]

7. Разясненията, изготвени за да направляват тълкуването на настоящата Харта, се вземат надлежно под внимание от юрисдикциите на Съюза и на държавите членки“.

- 6 В разясненията относно Хартата на основните права (ОВ С 303, 2007 г., стр. 17, наричани по-нататък „разясненията относно Хартата“) във връзка с член 50 от нея се уточнява, че правилото *ne bis in idem* се прилага не само в рамките на юрисдикцията на една държава, но и между юрисдикциите на няколко държави членки, което съответства на достиженията на правото на Съюза. В тези разяснения по член 50 впрочем изрично се споменават членове 54—58 от КПСШ, като е уточнено, че много редките изключения, чрез които тези членове позволяват на държавите членки да дерогират правилото *ne bis in idem*, са обхванати от хоризонталната клауза по член 52, параграф 1 относно ограниченията.

КПСШ

- 7 КПСШ е сключена, за да се гарантира прилагането на споразумението между правителствата на държавите от Икономическия съюз Бенелюкс, Федерална република Германия и Френската република за постепенно премахване на контрола по техните общи граници, подписано в Шенген на 14 юни 1985 г. (ОВ L 239, 2000 г., стр. 13; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 177).
- 8 Член 54 от КПСШ е част от глава 3, озаглавена „Прилагане на принципа *ne bis in idem*“. Този член предвижда:

„Лице, което е [с]ъдено в една договаряща страна [и наказателното производство срещу него окончателно е приключило], не може да бъде преследвано за същите деяния в друга договаряща страна, при условие че[,] когато лицето е осъдено, санкцията е изпълнена или е в процес на изпълнение, или не може да се изпълни по силата на законите в договарящата страна, в която е произнесена“.

Протокол за включването на достиженията на правото от Шенген в рамките на Съюза

- 9 КПСШ е включена в правото на Съюза с протокола за включването на достиженията на правото от Шенген в рамките на Европейския съюз, приложен с Договора от Амстердам към Договора за Европейския съюз и Договора за създаване на Европейската общност (ОВ С 340, 1997 г., стр. 93, наричан по-нататък „Шенгенският протокол“), като тя е сред „достиженията на правото от Шенген“, определени в приложението към протокола. Същият дава на тринадесет държави членки правото да установяват помежду си засилено сътрудничество в областите от приложното поле на достиженията на правото от Шенген.
- 10 В съответствие с член 1 от Шенгенския протокол договаряща страна по КПСШ междуременно става и Италианската република.

- 11 Член 2, параграф 1 от този протокол гласи следното:

„[...]

Съветът [на Европейския съюз] [...] определя, съобразно съответните разпоредби на договорите, правното основание на всяка разпоредба или решение, съставляващи достиженията на правото от Шенген.

По отношение на тези разпоредби и решения, и в съответствие с определената от Съвета правна основа, Съдът на [Европейския съюз] упражнява правомощията, предоставени му със съответните приложими разпоредби на Договорите. [...]

До приемането на посочените по-горе актове и без да се накърняват разпоредбите на член 5, параграф 2, разпоредбите или решенията, съставляващи достиженията на правото от Шенген, се считат за актове, основаващи се на дял VI от Договора за Европейския съюз“.

- 12 Решение 1999/436/ЕО на Съвета от 20 май 1999 година за установяване, съгласно съответните разпоредби на Договора за създаване на Европейската общност и Договора за Европейския съюз, на правното основание за всяка от разпоредбите или решенията, които съставляват достиженията на правото от Шенген (ОВ L 176, стр. 17; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 107), е прието в изпълнение на член 2, параграф 1 от Шенгенския протокол. Видно от член 2 от Решение 1999/436 и приложение А към него, Съветът е определил член 34 ЕС и член 31 ЕС за правно основание на членове 54—58 от КПСШ.

Протокол (№ 19) относно достиженията на правото от Шенген, включени в рамките на Европейския съюз

- 13 Протокол (№ 19) относно достиженията на правото от Шенген, включени в рамките на Европейския съюз (ОВ С 115, 2008 г., стр. 290), приложен към Договора за функционирането на ЕС, дава на 25 държави членки правото да осъществяват засилено сътрудничество помежду си в областите от обхвата на достиженията на правото от Шенген. Член 2 от този протокол гласи:

„Достиженията на правото от Шенген са приложими спрямо посочените в член 1 държави членки, без да се засяга действието на член 3 от Акта за присъединяване от 16 април 2003 г. и на член 4 от акта за присъединяване от 25 април 2005 г. Съветът заменя изпълнителния комитет, създаден с Шенгенските споразумения“.

Протокол (№ 36) относно преходните разпоредби

- 14 Член 9 от Протокол (№ 36) относно преходните разпоредби (ОВ С 115, 2008 г., стр. 322), приложен към Договора за функционирането на ЕС, гласи:

„Правните последици от актовете на институциите, органите, службите и агенциите на Съюза, приети въз основа на Договора за [ЕС] преди влизането в сила на Договора от Лисабон, се запазват дотогава, докато тези актове не бъдат отменени, обявени за нищожни или изменени в приложение на Договорите. Същото се отнася и за сключените между държавите членки конвенции въз основа на Договора за [ЕС]“.

- 15 Член 10, параграфи 1 и 3 от този протокол гласи:

„1. Като преходна мярка и по отношение на актове на Съюза в областта на полицейското и на съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси, приети преди влизането в сила на Договора от Лисабон, на датата на влизане в сила на посочения договор правомощията на

институциите са следните: правомощията на Комисията съгласно член 258 [ДФЕС] не се прилагат, а правомощията на Съда на Европейския съюз съгласно дял VI от Договора за [ЕС] във версията му, която е в сила преди влизането в сила на Договора от Лисабон, остават същите, включително когато са били приети на основание член 35, параграф 2 [ЕС].

[...]

3. Във всеки случай, посочената в параграф 1 преходна мярка престава да бъде в сила пет години след датата на влизане в сила на Договора от Лисабон.

[...]“.

Рамково решение 2002/584/ПВР

- 16 Член 1, параграф 1 от Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки (ОВ L 190, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 3), изменено с Рамково решение 2009/299/ПВР на Съвета от 26 февруари 2009 г. (ОВ L 81, стр. 24, наричано по-нататък „Рамково решение 2002/584“), гласи:

„Европейската заповед за арест е съдебно решение, което е издадено от държава членка, с оглед задържане и предаване на друга държава членка на издирвано лице, с цел наказателно преследване или изпълнение на присъда за лишаване от свобода или на мярка, изискваща задържане“.

- 17 Съгласно член 2, параграф 1 от Рамково решение 2002/584 европейска заповед за арест може да се издаде в частност когато наложеното наказание лишаване от свобода или мярката, изискваща задържане, е със срок не по-малко от 4 месеца.
- 18 Изпълнение на европейска заповед може да бъде отказано на основанията по членове 3 и 4 от това рамково решение.

Рамково решение 2005/214/ПВР

- 19 Съгласно съображение 2 от Рамково решение 2005/214/ПВР на Съвета от 24 февруари 2005 година относно прилагането на принципа за взаимно признаване на финансови санкции (ОВ L 76, стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 150), изменено с Рамково решение 2009/299/ПВР на Съвета от 26 февруари 2009 г. (ОВ L 81, стр. 24, наричано по-нататък „Рамково решение 2005/214“), „[п]ринципът на взаимното признаване следва да важи за финансови санкции, които са наложени от съдебни или административни органи с цел улесняване изпълнението на такива финансови санкции в друга държава членка, различна от държавата членка, в която са били наложени“.

Рамково решение 2008/909/ПВР

- 20 Член 3 от Рамково решение 2008/909/ПВР на Съвета от 27 ноември 2008 година за прилагане на принципа за взаимно признаване към съдебни решения по наказателни дела, с които се налагат наказания лишаване от свобода или мерки, включващи лишаване от свобода, за целите на тяхното изпълнение в Европейския съюз (ОВ L 327, стр. 27), е озаглавен „Цел и приложно поле“ и гласи:

„1. Целта на настоящото рамково решение е да установи привила, съгласно които държавите членки, с оглед улесняване на социалната реинтеграция на осъденото лице, да признават постановените съдебни решения и да изпълняват наказанието.

2. Настоящото рамково решение се прилага, когато осъденото лице се намира в издаващата или в изпълняващата държава.

[...]“.

Рамково решение 2009/948/ПВР

- 21 Съображение 3 от Рамково решение 2009/948/ПВР на Съвета от 30 ноември 2009 година относно предотвратяване и уреждане на спорове за упражняване на компетентност при наказателни производства (ОВ L 328, стр. 42) гласи:

„Предвидените в настоящото рамково решение мерки следва да целят предотвратяването на случаи, при които същото лице е субект на паралелни наказателни производства в различни държави членки за същите факти, което би могло да доведе до постановяване на окончателно решение по тези производства в две или повече държави членки. Поради тази причина Рамковото решение е насочено към предотвратяване нарушаването на принципа „ne bis in idem“, посочен в член 54 от [КПСШ] [...]“.

- 22 Съгласно член 5, параграф 1 от това рамково решение, когато компетентният орган на държава членка има основателни причини да счита, че в друга държава членка се провежда паралелно наказателно производство, той установява контакт с компетентния орган на съответната държава членка, за да получи потвърждение за съществуването на такова паралелно производство с оглед започване на преки консултации.

Националното право

Германското право

- 23 Член 7 от Наказателния кодекс (Strafgesetzbuch) е озаглавен „Други случаи на действие по отношение на престъпления, извършени в чужбина“, и параграф 1 от него гласи:

„Германското наказателно право се прилага за престъпленията, извършени в чужбина спрямо германец, ако деянието е наказуемо в държавата, в която е извършено, или ако деянието не попада под наказателната юрисдикция на държавата, в която е извършено“.

24 Член 263 от Наказателния кодекс е озаглавен „Измама“ и предвижда:

„(1) Който с цел да набави за себе си или за друго имотна облага възбуди или поддържа у някого заблуждение, като му представи неверни сведения или като прикрие или затаи сведения, и с това причини нему или другиму имотна вреда, се наказва с лишаване от свобода до пет години или глоба.

[...]

(3) В особено тежки случаи наказанието е лишаване от свобода от шест месеца до десет години. Особено тежък случай по правило е налице, когато извършителят

1. е действал с намерението да извлеча траен доход или като член на организирана престъпна група [...]“.

25 Съгласно член 1 от Закона за отправянето на преюдициални запитвания до Съда на Европейските общности в областта на полицейското и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси съобразно член 35 ЕС (Gesetz betreffend die Anrufung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften im Wege des Vorabentscheidungsverfahrens auf dem Gebiet der polizeilichen Zusammenarbeit und der justitiellen Zusammenarbeit in Strafsachen nach Art. 35 des EU-Vertrages) от 6 август 1998 г. (BGBl. 1998 I, стр. 2035) всички германски съдилища могат да отправят до Съда преюдициални запитвания в посочената в член 35 ЕС област, отнасящи се или до валидността и тълкуването на рамкови решения, или до тълкуването на конвенции, или пък до валидността и тълкуването на актове по прилагането на конвенциите в тази област.

Италианското право

26 Член 640, параграф 1 от Наказателния кодекс е озаглавен „Измама“ и гласи:

„Който чрез лъжи или други непочтени способности въвежда някого в заблуждение и с това набавя за себе си или за друго наследваща му се имотна облага във вреда на трето лице, се наказва с лишаване от свобода от шест месеца до три години и с глоба от 51 до 1 032 евро.

[...]“.

27 Член 444, параграф 1 от Наказателнопроцесуалния кодекс предвижда:

„Обвиняемият и прокуратурата могат да поискат от съда да приложи в посочения вид и размер заместваща санкция или имуществена санкция, намалена най-много с една трета, или наказание лишаване от свобода, когато предвид обстоятелствата и при намаляването му най-много с една трета то не надвишава пет години, със или без имуществена санкция“.

28 Съгласно член 656, параграф 5 от Наказателнопроцесуалния кодекс прокуратурата отлага изпълнението на наказанието лишаване от свобода, ако то е за срок под три години. Ако осъденият не поиска налагане на алтернативна мярка на лишаването от свобода, съгласно член 656, параграф 8 от този кодекс прокуратурата отменя решението си за отлагане на изпълнението.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 29 Както следва от акта за преюдициално запитване и от представената на Съда преписка, Staatsanwaltschaft Regensburg (Регенбургската прокуратура, Германия) е повдигнала обвинение на сръбския гражданин г-н Spasic за това, че на 20 март 2009 г. като член на организирана престъпна група е извършил измама в Милано (Италия). След като съучастник на г-н Spasic се свързва с него, пострадалият Wolfgang Soller, германски гражданин, предава на г-н Spasic сумата от 40 000 EUR в дребни банкноти, като в замяна приема банкноти от 500 EUR, които впоследствие се оказват подправени.
- 30 След като на 27 август 2009 г. Staatsanwaltschaft Innsbruck (Инсбрукската прокуратура, Австрия) издава срещу него европейска заповед за арест във връзка с други, аналогични престъпления, г-н Spasic е задържан в Унгария на 8 октомври 2009 г. и е предаден на австрийските власти. В тази държава членка той е осъден на лишаване от свобода за срок от седем години и шест месеца, като на 26 август 2010 г. присъдата му влиза в сила.
- 31 На 25 февруари 2010 г. Amtsgericht Regensburg (Регенбургски районен съд) издава национална заповед за арест във връзка с извършената в Милано измама, а въз основа на тази заповед Staatsanwaltschaft Regensburg издава и европейска заповед за арест с дата 5 март 2010 г.
- 32 С присъда от 18 юни 2012 г., влязла в сила на 7 юли 2012 г., Tribunale ordinario di Milano (Милански градски съд, Италия) осъжда задочно г-н Spasic за измамата, извършена на 20 март 2009 г. в Милано, и му налага наказание, от една страна, лишаване от свобода за срок от една година, и от друга, глоба в размер на 800 EUR. Видно от присъдата на Tribunale ordinario di Milano, задържаният към онзи момент в Австрия г-н Spasic е направил писмени самопризнания, с оглед на които националният съд прилага член 640 от Наказателния кодекс и член 444 от Наказателнопроцесуалния кодекс. Прокуратурата към Tribunale ordinario di Milano отлага изпълнението на наказанието на основание член 656, параграф 5 от Наказателнопроцесуалния кодекс.
- 33 С постановление от 5 януари 2013 г. тази прокуратура отменя решението си за отлагане на изпълнението на наказанието и разпорежда осъденият да бъде задържан, за да бъде отведен до мястото за изпълнение на наложеното му наказание лишаване от свобода за срок от една година, и да му бъде събрана глобата от 800 EUR.
- 34 На 20 ноември 2013 г. Amtsgericht Regensburg издава срещу г-н Spasic нова национална заповед за арест с по-широк обхват, като точка I от нея е свързана с измамата, извършена спрямо г-н Soller на 20 март 2009 г. в Милано в рамките на организирана престъпна група, деяние, което вече е било посочено в националната заповед за арест от 25 февруари 2010 г., а точка II е свързана с други деяния.
- 35 Г-н Spasic е с мярка за неотклонение задържане под стража в Германия от 6 декември 2013 г. — датата, на която в изпълнение на европейската заповед за арест от 5 март 2010 г. австрийските власти го предават на германските.
- 36 Г-н Spasic обжалва мярката си за неотклонение пред Amtsgericht Regensburg, като по същество поддържа, че съгласно принципа ne bis in idem не подлежи на наказателно преследване в Германия за деянието, извършено в Милано на 20 март 2009 г., тъй като за това вече е осъден с влязла в сила и подлежаща на изпълнение присъда на Tribunale ordinario di Milano.

- 37 С определение от 13 януари 2014 г. *Amtsgericht Regensburg* не уважава жалбата и изпраща делото на *Landgericht Regensburg* (Регенсбургски областен съд). На 23 януари 2014 г. г-н Spasic превежда по банков път сумата от 800 EUR, с което заплаща глобата, наложена му от *Tribunale ordinario di Milano*, и представя пред *Landgericht Regensburg* доказателството за извършеното плащане.
- 38 С определение от 28 януари 2014 г. *Landgericht Regensburg* потвърждава определението на *Amtsgericht Regensburg*, като посочва, че мярката за неотклонение задържане под стража може да бъде оставена в сила във връзка с деянието, описано в точка I от заповедта за арест от 20 ноември 2013 г., тоест за извършеното в Милано на 20 март 2009 г., по повод на което е издадена и присъдата на *Tribunale ordinario di Milano*.
- 39 Г-н Spasic обжалва това определение на *Landgericht Regensburg* пред *Oberlandesgericht Nürnberg* (Нюрнбергски висш областен съд). Той по същество поддържа, че е правно недопустимо ограничителните разпоредби на член 54 от КПСШ да стесняват обхвата на член 50 от Хартата и че, след като е заплатил глобата от 800 EUR, би трябвало да бъде освободен.
- 40 Според запитващата юрисдикция, която посочва, че по този въпрос се опира на постоянната практика на *Bundesgerichtshof* (Федералният върховен съд), член 54 от КПСШ е ограничителна разпоредба по смисъла на член 52, параграф 1 от Хартата. Затова според тази юрисдикция принципът *ne bis in idem*, закрепен в член 50 от Хартата, се прилага при условията, предвидени в член 54 от КПСШ. Посочената юрисдикция обаче отбелязва, че Съдът никога не се е произнасял по съвместимостта на член 54 от КПСШ с член 50 от Хартата, нито по въпроса какви са последиците, когато лице, на което с една присъда са наложени наказание лишаване от свобода и наказание глоба, е изтърпяло само второто от тези наказания.
- 41 При тези условия *Oberlandesgericht Nürnberg* решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Съвместим ли е член 54 от [КПСШ] с член 50 от [Хартата], доколкото предвижда забрана на повторното наказателно преследване, но с условието, ако лицето е осъдено, санкцията да е изпълнена, да е в процес на изпълнение или да не може да се изпълни по силата на законите в договарящата страна, в която е произнесена?
- 2) Изпълнено ли е посоченото условие по член 54 от [КПСШ] дори когато е изпълнена само една част (в случая — глобата) от санкцията, наложена в съответната договаряща държава и включваща две отделни части (в случая — лишаване от свобода и глоба)?“.

Относно компетентността на Съда

- 42 Видно от акта на запитващата юрисдикция, преюдициалното ѝ запитване е отправено на основание член 267 ДФЕС, въпреки че поставените въпроси се отнасят до КПСШ — конвенция, която попада в обхвата на дял VI от Договора за ЕС в редакцията му отпреди влизането в сила на Договора от Лисабон.
- 43 В това отношение е безспорно, че режимът по член 267 ДФЕС се прилага спрямо компетентността на Съда да разглежда преюдициални въпроси на основание член 35 ЕС, който е в сила до 1 декември 2014 г., при условие че са спазени предвидените в тази разпоредба изисквания (вж. в този смисъл решение *Santesteban Goicoechea*, C-296/08 PPU, EU:C:2008:457, т. 36).

- 44 Федерална република Германия е направила декларация по член 35, параграф 2 ЕС, с която приема компетентността на Съда да се произнася по реда на член 35, параграф 3, буква б) ЕС, както личи от информацията относно датата на влизане в сила на Договора от Амстердам, публикувана в *Официален вестник на Европейските общности* на 1 май 1999 г. (ОВ L 114, стр. 56).
- 45 При тези условия фактът, че в акта за преюдициално запитване не се споменава член 35 ЕС, а е посочен член 267 ДФЕС, не може сам по себе си да обоснове извод, че не е от компетентността на Съда да отговори на въпросите на Oberlandesgericht Nürnberg (вж. в този смисъл решение Santesteban Goicoechea, EU:C:2008:457, т. 38).
- 46 От тези съображения следва, че Съдът е компетентен да отговори на поставените въпроси.

По спешното производство

- 47 Oberlandesgericht Nürnberg иска преюдициалното му запитване да бъде разгледано по реда на спешното производство, предвидено в член 23а от Статута на Съда на Европейския съюз и в член 107 от Процедурния правилник на Съда.
- 48 Запитващата юрисдикция мотивира искането си с това, че законосъобразността на мярката за неотклонение на г-н Spasic зависи от отговора на Съда по преюдициалните въпроси.
- 49 С акт от 31 март 2014 г. по предложение на съдията докладчик и след изслушване на генералния адвокат Съдът реши на основание член 267, параграф 4 ДФЕС и член 107 от Процедурния правилник да уважи искането на националната юрисдикция за разглеждане на преюдициалното запитване по реда на спешното производство.

По преюдициалните въпроси

- 50 В началото следва да се отбележи, че макар като условие за прилагането на принципа *ne bis in idem* член 54 от КПСШ да предвижда изпълнението на санкцията вече да не е възможно, това условие е ирелевантно за делото в главното производство, тъй като, както сочат данните в представената на Съда преписка, потвърдени и в съдебното заседание, съгласно италианското право наложеното на г-н Spasic в тази държава членка наказание лишаване от свобода все още подлежи на изпълнение.

По първия въпрос

- 51 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 54 от КПСШ, който като условие за прилагането на принципа *ne bis in idem* предвижда, когато лицето е осъдено, санкцията да е „изпълнена“ или да е „в процес на изпълнение“ или да не може да се изпълни (наричано по-нататък „условието за изпълнение“), е съвместим с член 50 от Хартата, който гарантира този принцип.
- 52 В това отношение следва да се отбележи, че текстът на член 54 от КПСШ се различава от текста на член 50 от Хартата по това, че предвижда прилагането на принципа *ne bis in idem* да зависи от условието за изпълнение.
- 53 Съдът е приел, че прилагането на закрепения в член 50 от Хартата принцип *ne bis in idem* към наказателно преследване като провежданото в главното производство предполага вече приетите с окончателно решение по отношение на подсъдимия мерки да са с наказателноправен характер (решение Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, т. 33), което в случая безспорно е така.

- 54 В този контекст, за да се отговори на първия от поставените въпроси, следва най-напред да се припомни, че във връзка с член 50 от Хартата в разясненията относно Хартата, които в съответствие с член 6, параграф 1, трета алинея ДЕС и член 52, параграф 7 от Хартата са изготвени, за да направляват тълкуването на тази харта, и трябва надлежно да се вземат под внимание от юрисдикциите както на Съюза, така и на държавите членки, член 54 от КПСШ изрично е посочен сред разпоредбите, които са обхванати от хоризонталната клауза по член 52, параграф 1 от Хартата.
- 55 Оттук следва, че допълнителното условие в член 54 от КПСШ съставлява ограничение на принципа *ne bis in idem*, което е съвместимо с член 50 от Хартата, доколкото е споменато в разясненията относно Хартата във връзка с член 50, към които пряко препращат разпоредбите на член 6, параграф 1, трета алинея ДЕС и член 52, параграф 7 от Хартата. При всички случаи и независимо от термините, използвани в разясненията относно Хартата във връзка с член 50, условието за изпълнение, което се явява допълнително условие за прилагането на предвиждащия по-широка защита член 50, съставлява ограничение на закрепеното в този член право по смисъла на член 52 от Хартата.
- 56 Съгласно член 52, параграф 1, първо изречение от Хартата всяко ограничаване на упражняването на правата и свободите, признати от Хартата, трябва да бъде предвидено в закон и да зачита основното съдържание на тези права. Съгласно второ изречение от същия параграф при спазване на принципа на пропорционалност ограничения на тези права и свободи могат да бъдат налагани само ако са необходими и ако действително отговарят на признати от Съюза цели от общ интерес или на необходимостта да се защитят правата и свободите на други хора.
- 57 В конкретния случай е безспорно, че ограничението на принципа *ne bis in idem* трябва да се смята за предвидено в закон по смисъла на член 52, параграф 1 от Хартата, тъй като е закрепено в член 54 от КПСШ.
- 58 Що се отнася до основното съдържание на този принцип, следва да се отбележи, че както посочват в становищата си германското и френското правителство, предвиденото в член 54 от КПСШ условие за изпълнение не поставя под съмнение принципа *ne bis in idem* като такъв. Всъщност целта на това условие е в частност да се избегне положение, при което срещу лице, осъдено с влязла в сила присъда в една договаряща държава, да не може повече да се образува в друга договаряща държава наказателно производство за същите деяния и следователно в крайна сметка това лице да остане ненаказано, когато първата държава не е изпълнила наложеното наказание (вж. в този смисъл решение Kretzinger, C-288/05, EU:C:2007:441, т. 51).
- 59 Оттук следва, че разпоредба като член 54 от КПСШ трябва да се смята за съобразена с основното съдържание на принципа *ne bis in idem*, закрепен в член 50 от Хартата.
- 60 Все пак следва да се провери дали ограничението, въведено с условието за изпълнение по член 54 от КПСШ, е пропорционално, което изисква да се прецени най-напред дали това условие може да се разглежда като отговарящо на определена цел от общ интерес по смисъла на член 52, параграф 1 от Хартата и ако е така — дали то съответства на принципа на пропорционалност по смисъла на същата разпоредба.
- 61 В това отношение следва първо да се припомни, че съгласно член 3, параграф 2 ДЕС Съюзът предоставя на своите граждани пространство на свобода, сигурност и правосъдие без вътрешни граници, в което е гарантирано свободното движение на хора, в съчетание с подходящи мерки по отношение на контрола на външните граници, както и предотвратяването и борбата с престъпността.

- 62 Както следва от член 67, параграф 3 ДФЕС, възложената на Съюза задача да се превърне в пространство на свобода, сигурност и правосъдие налага на Съюза да работи за осигуряването на високо равнище на сигурност чрез мерки за предотвратяване и борба с престъпността, чрез мерки за координиране и сътрудничество между полицейските, съдебните и другите компетентни органи, както и чрез взаимното признаване на съдебните решения по наказателни дела и, ако е необходимо, чрез сближаването на наказателните законодателства.
- 63 Именно в този контекст се вписва условието за изпълнение по член 54 от КПСШ, тъй като, както бе напомнено в точка 58 от настоящото решение, неговата цел е в пространството на свобода, сигурност и правосъдие да се избегне безнаказаността на лицата, осъдени с окончателно съдебно решение в някоя от държавите — членки на Съюза.
- 64 Следователно е неоспоримо, че условието за изпълнение по член 54 от КПСШ е годно да гарантира постигането на следваната цел. Всъщност, като се дава възможност на властите в дадена договаряща държава да провеждат наказателно производство за същите деяния срещу лице, осъдено с влязла в сила присъда в друга договаряща държава, ако наложената му там санкция не е изпълнена, се избягва рискът осъденият да остане ненаказан поради това, че е напуснал територията на осъдилата го държава.
- 65 Що се отнася до въпроса дали условието за изпълнение е необходимо, за да се отговори на целта от общ интерес за избягване в пространството на свобода, сигурност и правосъдие на безнаказаността на лицата, осъдени с окончателно съдебно решение в някоя от държавите — членки на Съюза, следва да се отбележи, че наистина, както изтъква Комисията в писменото си становище и в съдебното заседание, на равнището на Съюза съществуват множество механизми за улесняване на сътрудничеството между държавите членки в наказателната област.
- 66 Тук следва да се спомене Рамково решение 2009/948, член 5 от което задължава органите на различните държави членки, които имат паралелна компетентност за провеждането на наказателно производство за едно и също деяние, да започнат преки консултации, за да постигнат консенсус по всяко ефективно решение за избягване на неблагоприятните последици, произтичащи от наличието на паралелни производства.
- 67 В резултат от тези преки консултации може според случая да се стигне, от една страна, до издаването на европейска заповед за арест от органите на държавата членка, в която се намира съдът, издал окончателното съдебно решение, въз основа на разпоредбите на Рамково решение 2002/584 за целите на привеждането в изпълнение на наложените санкции. От друга страна, в резултат от тези консултации може да се реши въз основа на разпоредбите на Рамкови решения 2005/214 и 2008/909 санкциите, наложени от наказателен съд в една държава членка, да бъдат приведени в изпълнение в друга държава членка (за тълкуването на Рамково решение 2005/214 вж. решение *Baláž*, C-60/12, EU:C:2013:733).
- 68 Този тип механизми за взаимопомощ обаче не налагат условие за изпълнение, аналогично на условието по член 54 от КПСШ, и поради това не са годни да осигурят пълното осъществяване на следваната цел.
- 69 Всъщност, макар наистина тези механизми да могат да улеснят изпълнението на решенията в рамките на Съюза, това не променя факта, че тяхното използване е обвързано с различни условия и в крайна сметка зависи от решението на държавата членка, в която се намира съдът, постановил окончателното съдебно решение, доколкото тази държава членка не носи задължение съгласно правото на Съюза да осигурява реалното изпълнение на наложените със съдебното решение санкции. Затова възможностите, които въпросните рамкови решения дават на тази държава членка, по естеството си не са гаранция, че в пространството на свобода,

сигурност и правосъдие ще бъде избегната безнаказаността на осъдените с окончателно съдебно решение в Съюза лица, когато първата осъдила ги държава не е изпълнила наложеното наказание.

- 70 Освен това, въпреки че Рамково решение 2008/909 допуска възможност наказанието лишаване от свобода да бъде изпълнено в друга държава членка, а не в тази, в която се намира постановилият осъдителната присъда съд, следва да се констатира, че съгласно член 4 от Рамковото решение тази възможност зависи едновременно от съгласието на осъдения и от това дали държавата членка по мястото на осъждането се е уверила, че изпълнението на наказанието от изпълняващата държава би спомогнало за постигането на целта за улесняване на социалната реинтеграция на осъденото лице. Оттук следва, че главната цел на въведения с това рамково решение режим не е да се противодейства на риска от безнаказаност на лицата, осъдени в Съюза с окончателно съдебно решение, и че той не би могъл да гарантира пълното осъществяване на тази цел.
- 71 Освен това е важно да се подчертае, че условието за изпълнение по КПСШ предполага, че лицето, осъдено в една държава членка с влязла в сила присъда, не може повече да бъде преследвано за същите деяния в друга държава членка, когато конкретните обстоятелства по случая и поведението на държавата по мястото на първото осъждане са дали възможност наложената санкция да бъде изпълнена или да е в процес на изпълнение към съответния момент, евентуално чрез използване на предвидените в правото на Съюза механизми за улесняване на изпълнението на наказанията. Следователно съгласно въведената с член 54 от КПСШ уредба наказателно преследване ще е възможно само когато предвидената понастоящем в правото на Съюза система се е оказала недостатъчна — независимо по какви причини — да отстрани риска от безнаказаност на лицата, осъдени в Съюза с окончателно съдебно решение.
- 72 Оттук следва, че условието за изпълнение по член 54 от КПСШ не надхвърля необходимото за избягването в трансгранични случаи на безнаказаността на лицата, осъдени с окончателно съдебно решение в някоя от държавите — членки на Съюза.
- 73 Въпреки това при прилагането *in concreto* на условието за изпълнение по член 54 от КПСШ към определен случай не бива да се изключва възможността въз основа на член 4, параграф 3 ДЕС и на споменатите от Комисията актове на вторичното право на Съюза в наказателната област компетентните национални юрисдикции да установят контакт помежду си и да започнат консултации, за да се провери дали в държавата членка по мястото на първото осъждане е налице реална воля за привеждане в изпълнение на наложените санкции.
- 74 Предвид изложеното по-горе на първия въпрос следва да се отговори, че член 54 от КПСШ, който като условие за прилагането на принципа *ne bis in idem* предвижда, когато лицето е осъдено, санкцията да е „изпълнена“ или да е „в процес на изпълнение“, е съвместим с член 50 от Хартата, който гарантира този принцип.

По втория въпрос

- 75 С втория си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 54 от КПСШ трябва да се тълкува в смисъл, че ако само е платена глобата, наложена като наказание на лице, осъдено със същото решение на съд в друга държава членка и на наказание лишаване от свобода, което не е приведено в изпълнение, не може да се приеме, че санкцията е изпълнена или е в процес на изпълнение по смисъла на тази разпоредба.
- 76 За да се отговори на този въпрос, следва най-напред да се припомни, че материалното и процесуалното наказателно право на държавите членки не е хармонизирано на равнището на Съюза.

- 77 Целта на закрепения в член 54 от КПСШ принцип *ne bis in idem* е не само да се избегне в пространството на свобода, сигурност и правосъдие безнаказаността на лицата, осъдени в Съюза с окончателно съдебно решение, но и да се гарантира правната сигурност посредством зачитане на влезлите в сила решения на публичните власти при липсата на хармонизация или сближаване на наказателните законодателства на държавите членки.
- 78 Както потвърди италианското правителство в съдебното заседание, в разглеждания в главното производство случай на г-н Spasic са наложени две главни наказания, а именно наказанието лишаване от свобода, от една страна, и наказанието глоба, от друга.
- 79 Дори при липсата на хармонизация на наказателните законодателства на държавите членки, съгласно постоянната съдебна практика еднаквото прилагане на правото на Съюза изисква разпоредбите, които не препращат към правото на тези държави, да получат самостоятелно и еднакво тълкуване, което трябва да бъде направено, като се отчитат контекстът на уредбата, в която са включени, и следваната цел (вж. в този смисъл решение Van Esbroeck, EU:C:2006:165, т. 35, решение Mantello, C-261/09, EU:C:2010:683, т. 38 и решение Baláž, C-60/12, EU:C:2013:733, т. 26).
- 80 Въпреки че член 54 от КПСШ предвижда, използвайки единствено число, че трябва „санкцията [да] е изпълнена“, това условие очевидно обхваща и хипотезата на налагането на две главни наказания като разглежданите в главното производство, а именно наказание лишаване от свобода, от една страна, и наказание глоба, от друга.
- 81 Всъщност всяко различно тълкуване би обезсмислило закрепения в член 54 от КПСШ принцип *ne bis in idem* и би застрашило ефективното прилагане на този член.
- 82 Това налага извода, че щом едната от двете наложени санкции не е „изпълнена“ по смисъла на член 54 от КПСШ, посоченото условие не може да се смята за изпълнено.
- 83 Що се отнася до въпроса дали в случая в главното производство е налице също предвиденото в член 54 от КПСШ условие санкцията да е „в процес на изпълнение“, за да може да се приложи принципът *ne bis in idem*, безспорно е, че г-н Spasic дори не е започнал да изтърпява наложеното му наказание лишаване от свобода в Италия (вж. в този смисъл решение Kretzinger, EU:C:2007:441, т. 63).
- 84 Когато става дума за две главни наказания, също не би могло да се приеме, че поради заплащането на глобата санкцията е „в процес на изпълнение“ по смисъла на член 54 от КПСШ.
- 85 Предвид изложеното по-горе на втория въпрос следва да се отговори, че член 54 от КПСШ трябва да се тълкува в смисъл, че ако само е платена глобата, наложена като наказание на лице, осъдено със същото решение на съд в друга държава членка и на наказание лишаване от свобода, което не е приведено в изпълнение, не може да се приеме, че санкцията е изпълнена или е в процес на изпълнение по смисъла на тази разпоредба.

По съдебните разноски

- 86 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

- 1) **Член 54 от Конвенцията за прилагане на споразумението от Шенген от 14 юни 1985 година между правителствата на държавите от Икономическия съюз Бенелюкс, Федерална република Германия и Френската република за постепенното премахване на контрола по техните общи граници, подписана в Шенген на 19 юни 1990 г. и влязла в сила на 26 март 1995 г., който като условие за прилагането на принципа *ne bis in idem* предвижда, когато лицето е осъдено, санкцията да „е изпълнена“ или да „е в процес на изпълнение“, е съвместим с член 50 от Хартата на основните права на Европейския съюз, който гарантира този принцип.**
- 2) **Член 54 от Конвенцията трябва да се тълкува в смисъл, че ако само е платена глобата, наложена като наказание на лице, осъдено със същото решение на съд в друга държава членка и на наказание лишаване от свобода, което не е приведено в изпълнение, не може да се приеме, че санкцията е изпълнена или е в процес на изпълнение по смисъла на тази разпоредба.**

Подписи